

CAPCANĂ de J. P. Miller

În regia lui Eugen Todoran și cu concursul câtorva actori dintre cei mai buni, televiziunea ne-a facilitat vizionarea unei piese interesante, al cărei subiect ține de o cauzistică morală din societatea modernă capitalistă, vizind noile forme de aserveire a individului în condițiile circulației rapide a capitalului. E vorba de *Capcana de iepuri* de J. P. Miller, scenariu de televiziune, intens dramatic și cu un final optimist și tragic în același timp. Un final care ne face bine, ne incurajează, ne întărește moral, dar numai atât cât să aplaudăm ca niște spectatori onești pe sportivul ieșit în arenă și care ne reprezintă, pe cel ce iese cu fața curată dintr-o situație grea, căzînd, dealtfel, într-una și mai grea... salvînd onestitatea, demnitatea lui și a noastră și plătînd, pentru acestea, cu ceea ce nu am dori noi înșine să plătim, cu locul de muncă. Cîste temerarului, celui ce știe să piardă pentru a păstra neîntinate valorile noastre morale, bunățatea noastră de părinți care au fost odinioară copii !

Iată relația dramatică : aceea dintre copil, părinte și patron. Este o relație de încredere, care s-ar dori să fie și de reciprocitate. Socialmente vorbind, patronul e tot un soi de părinte. Nu acordă el premieri și nu dă pedepse ? Nu are el dreptul să alunge pe salariatul nesupus (să-i desfacă contractul de muncă, adică), așa precum Agar, tatăl biblic, și-a alungat copilul în deșert ?

Astăzi, în noile relații de producție capitaliste, patronul nu mai are nici un drept asupra persoanei fizice a muncitorului, dar are tot dreptul asupra locului său de muncă și, prin extensie... asupra ocupantului acestui loc. Acest ocupant de loc de muncă, despre care vrem să vorbim aici, este un tată de familie care nu-și poate termina concediul (dreptul său la odihnă, clauză în orice contract de muncă) deoarece patronul are nevoie imperioasă de el, în condițiile în care el înșuși, patronul, este supus unor interese superioare, interese care exprimă, la urma urmelor, circulația cît mai rapidă a capitalului : bani-marfă-bani. Drept care îl

recheamă din concediu la lucru. Poate că nu s-ar fi întîmplat nimic, dacă fatal, în graba plecării, n-ar fi uitat în pădure o capcană de iepuri, confecționată pentru plăcerea copilului său, cu care se juca de-a vînătoarea. Ajungînd acasă, în îndepărtatul oraș al locului său de muncă, copilul îi aduce aminte de capcană. E de presupus că un iepure s-ar fi prins acolo. Teama și durerea copilului pentru soarta animalului îl pun pe părinte într-o încercătură destul de neplăcută. Dacă nu va satisface dorința picului, de a se întoarce să salveze iepurele, va pierde, indubitabil, încrederea propriului său copil. Dacă îi va satisface dorința, va pierde, cel puțin, încrederea pe care i-o acordă patronul, care, desigur, n-ar putea înțelege acest motiv de a reveni în concediu, derizoriu pentru lumea celor mari. Ce pot însemna sentimentele unui copil față de un iepure, cînd atîtea minute pierdute costă atîția dolari ? E o lecție de eficiență a muncii pe care patronul i-o ține salariatului. (El înșuși e un tată de familie „generos“, căci hotărăște să-i cumpere copilului iubitor de capcane și de iepuri și una, și pe celălalt.) Nu asta e însă problema, încearcă să-i explice fără succes nefericitul salariat și părinte. E vorba că încrederea fiului său va fi lezată, dacă el, tatăl, îl va părăsi în această încercare morală. Aici, desigur, este problema, nodul în care firele relațiilor se strîng și și trag, ca șerpii din celebra sculptură, acordînd tragism staturii morale, căci nu e ușor să renunți la locul de muncă care-ți asigură existența sau relativa bunăstare, a ta și a familiei, pentru niște sentimente. Nu e ușor, cînd este atât de dificil să te reincadrezi. Desigur, nu la locul de muncă se face împăcarea omului cu sine, ci în propria sa familie sau în el înșuși, dar nu e mai puțin adevărat că un loc de muncă întreține această fericită împăcare ; or, el este, aici, plata acestei fericiri ; și dacă mergem mai departe cu gîndul, trebuie să constatăm că într-o lume caracterizată prin goana după profit, valorile morale sînt un lux.

În încheiere, să subliniem naturalitatea jocului lui Victor Rebengiuc, care interpretează chinurile morale ale unui părinte ce nu și-a uitat măsura sufletească a propriei copilării, și măștile pe care le schimbă George Constantin, pe rînd onctuoase, reci, distante, plictisite, derutate, reținut mînioase, superior scirbite și intru totul absent-neînțelegătoare de rosturile vieții ale omului.

Constantin Radu-Maria